

[THE RISE OF TALIBAN 2.0 AND ITS DOMINATION ON AFGHANISTAN]

KEBANGKITAN TALIBAN 2.0 DAN PENGUASAANNYA TERHADAP AFGHANISTAN

Mohd Roslan Mohd Nor (Corresponding Author)

m_roslan@um.edu.my

*Department of Islamic History and Civilization,
Academy of Islamic Studies, University of Malaya 50603 Kuala Lumpur.*

Adlin Shaimi Baharom

iik190002@siswa.um.edu.my

*Department of Islamic History and Civilization,
Academy of Islamic Studies, University of Malaya 50603 Kuala Lumpur.*

Mohamad Fikri Mohd Bakri

iik190010@siswa.um.edu.my

*Department of Islamic History and Civilization,
Academy of Islamic Studies, University of Malaya 50603 Kuala Lumpur.*

Muhammad Farhan Ishak

iik190014@siswa.um.edu.my

*Department of Islamic History and Civilization,
Academy of Islamic Studies, University of Malaya 50603 Kuala Lumpur.*

Abstrak

Penguasaan Taliban 2.0 ke atas Afghanistan yang berlaku pada 2021 telah mendapat tumpuan seantero dunia disebabkan gerakan ini berjaya menawan semula tampuk pemerintahan selepas menguasai buat kali pertama pada tahun 1996-2001. Selepas era pertama itu, telah berlakunya pencerobohan Amerika Syarikat selama hampir 20 tahun di Afghanistan, sehingga Amerika Syarikat tiba-tiba mengisyiharkan untuk keluar dari Afghanistan pada tahun 2021. Geopolitik Afghanistan yang tidak pernah sunyi daripada pererangan menyebabkan negara ini sering berada dalam keadaan konflik yang berpanjangan. Kemunculan Taliban yang berjaya menguasai Afghanistan pada tahun 1996 telah membawa satu bentuk perubahan yang besar dalam negara sama ada aspek politik, ekonomi, sosial maupun pendidikan sehingga menyebabkan pelbagai isu yang timbul dan memberi gambaran yang negatif. Kebangkitan Taliban 2.0 juga dilihat dunia sebagai mimpi buruk yang kali kedua bagi masa depan Afghanistan. Kajian ini membincangkan mengenai sejarah gerakan Taliban 2.0 dan penguasaannya ke atas Afghanistan. Selain itu, kajian ini juga menyentuh isu-isu yang timbul dan polisi yang ditetapkan dibawah pemerintahan Taliban 2.0. Kajian ini merupakan kajian kualitatif yang menggunakan pendekatan kajian perpustakaan. Dari aspek pengumpulan data, ia menggunakan kaedah dokumentasi dan data dianalisis menggunakan kaedah analisis teks dan kandungan. Hasil kajian mendapati bahawa terdapat terdapat pihak yang berasa tidak yakin dengan pemerintahan Taliban kali kedua ini. Namun, pihak Taliban meneruskan usaha pentadbiran negara dan mengganggapnya sebagai satu hasil kejayaan apabila dapat menyebabkan Amerika Syarikat tidak lagi menjajah negara mereka secara langsung.

Kata Kunci: Taliban, geopolitik, Afghanistan, masa depan, konflik

Abstract

The Taliban 2.0 domination of Afghanistan that took place in 2021 has gained worldwide attention because this movement successfully recaptured the reins of government for the first time in 1996-2001. After that first era, there was an invasion of the United States for almost 20 years in Afghanistan, until the United States suddenly declared to withdraw from Afghanistan in 2021. The geopolitics of Afghanistan, which has never been quiet from war, causes the country to be in a state of prolonged conflict. The emergence of the Taliban who succeeded in taking control of Afghanistan in 1996 has brought about a major change in the country whether it be political, economic, social or educational aspects, causing various issues to arise and giving a negative image. The rise of Taliban 2.0 is also seen by the world as a second nightmare for the future of Afghanistan. This study discusses the history of the Taliban 2.0 movement and its dominance over Afghanistan. In addition, this study also highlights on the issues and policies set under the Taliban 2.0 rule. This study is a qualitative study that uses library research approach. From the aspect of data collection, it uses documentation methods and the data is analyzed using text and content analysis methods. The result of the study shows that there are parties who feel uncomfortable with this second Taliban government. However, the Taliban continue the country's administration efforts and they consider it a success attempt when the United States no longer 'colonize' their country directly.

Keywords: Taliban, geopolitics, Afghanistan, future, conflict

Article Received:
17 December 2022

Article Reviewed:
13 January 2023

Article Published:
9 August 2023

PENGENALAN

Kumpulan Taliban mula ditubuhkan sejak awal tahun 1990 oleh tentera Mujahidin Afghanistan yang merupakan sebuah pasukan perang gerila untuk menentang Kesatuan Soviet di wilayah Afghanistan. Kumpulan Mujahidin ini mempunyai hubungkait dengan tujuh parti terbesar yang mula dibentuk sejak awal tahun 1989. Ketujuh-tujuh pemimpin dan parti (kadang kala dirujuk sebagai Peshawar 7) mereka adalah seperti berikut,

- i. Mohammad Nabi Mohammadi (Islamic Revolutionary Movement of Afghanistan);
- ii. Sibghatullah Mojaddedi (Afghan National Liberation Front);
- iii. Gulbuddin Hikmatyar (Hezb-i-Islam – Gulbuddin, Islamic Party of Gulbuddin - HIG);
- iv. Burhanuddin Rabbani (Jamiat-Islami / Islamic Society);
- v. Yunus Khalis (Hezb-i-Islam);
- vi. Abd-i-Rab Rasul Sayyaf (Ittihad Islami / Islamic Union for the Liberation of Afghanistan); dan
- vii. Pir Ahmed Gaylani (National Islamic Front of Afghanistan, NIFA).

Tujuh pemimpin ini mencorakkan penentangan terhadap penjajah (Katzman & Thomas, 2017).

Pembentukan Taliban ini pada asalnya adalah didokong oleh para pelajar atau siswa madrasah. Istilah Taliban berasal daripada perkataan Arab ‘*talib*’ yang ‘*jama*’ bagi perkataan ini adalah ‘*taliban*’ yang membawa maksud ‘pelajar.’ Kebanyakan ahli mereka berasal daripada penduduk suku Pashtun. Suku Pashtun telah mendominasi kawasan-kawasan yang terletak di bahagian timur dan selatan Afghanistan dan merupakan penduduk majoriti di bahagian utara dan selatan Pakistan. Titik permulaan kumpulan Taliban bermula daripada kem pelarian suku Pashtun yang kebanyakannya terletak di Pakistan dan mereka terdiri daripada para pelajar madrasah. Madrasah mereka menerima pengaruh daripada sistem pengajian di India yang beraliran Deobandi. Terdapat juga pendapat yang mengatakan bahawa madrasah ini beraliran Wahabism seperti yang diamalkan di Arab Saudi (Fadzli, 2022). Pemimpin Taliban, Mullah Muhammad Umar pernah menjadi pejuang dalam parti Hezb-i-Islam Khalis semasa perang dengan Kesatuan Soviet, walaupun parti Khalis pada umumnya dilihat sebagai Islamis yang bersifat sederhana pada ketika itu (Katzman & Thomas, 2017). Setelah beberapa peristiwa, Taliban berjaya menawan Afghanistan sebelum dijatuahkan oleh Amerika Syarikat selepas peristiwa 9/11 pada tahun 2001. Gerakan Taliban 2.0 yang seterusnya membuatkan Taliban berjaya menakluk semula Afghanistan pada bulan Ogos 2021.

KRONOLOGI SEJARAH GERAKAN TALIBAN 1.0 DI AFGHANISTAN

Kejatuhan Najibullah menyebabkan kejatuhan di kalangan parti-parti Mujahidin. Punca kejatuhan Najibullah adalah apabila selepas kejatuhan Kesatuan Soviet di Afghanistan dan mereka mula memotong sebarang bentuk bantuan dana dan wang kepada Najibullah bermula pada 1 Januari 1992. Pemimpin daripada parti Afghan National Liberation Front, Sibghatullah Mojaddedi seterusnya menjadi presiden bagi menggantikan Najibullah bermula pada April sehingga Mei 1992. Setelah itu, suatu perjanjian telah dilakukan dalam kalangan parti-parti utama di bawah Mujahidin dan mereka melantik Burhanuddin Rabbani sebagai presiden seterusnya bermula pada Jun 1992 sehingga Disember 1994. Rabbani enggan berundur pada akhir tempoh pemerintahannya dan beliau mengatakan bahawa kuasa politik di Afghanistan akan hancur tanpa pengganti yang jelas. Keputusan ini ditentang oleh pemimpin Mujahidin yang lain termasuklah Gulbuddin Hikmatyar, pemimpin parti Islamis Hizb-e-Islam Gulbuddin. Hikmatyar dan beberapa parti bersekutunya sama-sama berjuang untuk mengusir Rabbani. Namun perjuangan mereka tidak berjaya dan Rabbani melakukan satu perjanjian dengan Hikmatyar untuk menjadikannya sebagai Perdana Menteri. Oleh itu, terdapat ketidakpercayaan antara Rabbani menyebabkan berlakunya perang antara mereka dan menyebabkan kemusnahan besar di barat Kabul (Nojumi, 2002; Dewi & Hikam, 2022).

Pada tahun 1993 hingga tahun 1994, cendekiawan dan para pelajar di Afghanistan (kebanyakan mereka merupakan penduduk luar bandar dan dari suku Pashtun), membentuk gerakan Taliban. Kebanyakan bekas tentera Mujahidin kecewa antara konflik yang berlaku di kalangan parti Mujahidin dan mereka telah berpindah ke Pakistan untuk mendalami ilmu agama di sebuah madrasah yang beraliran Deobandi. ada juga pendapat yang mengatakan bahawa aliran yang dipegang oleh madrasah ini menerima pengaruh Wahhabisme seperti yang

dipegang oleh Arab Saudi (Katzman & Thomas, 2017). Gerakan kumpulan Taliban ini bertujuan untuk membawakan keamanan, memperkasakan undang-undang syariah, mempertahankan integriti dan membawakan watak Islam di Afghanistan. Kebanyakan pelajar di madrasah merupakan pelajar yang diberi pilihan untuk mengikuti pengajian penuh dan separa penuh. *Talib* merupakan seorang pelajar Islam yang sedang menuntut ilmu manakala *Mullah* pula adalah gelaran kepada seseorang yang menyampaikan ilmu. Dengan memilih nama Taliban membuatkan mereka dapat menjauhkan kumpulan ini daripada parti politik Mujahidin dan menjadikan tanda bahawa gerakan Taliban adalah sebuah gerakan yang suci daripada sebarang politik kotor (Rashid, 2000). Pimpinan Taliban, Mullah Muhammad Umar, merupakan bekas tentera kepada parti Hezb-i-Islam Khalis semasa perang melawan Kesatuan Soviet.

Taliban melihat kerajaan Rabbani sebagai kerajaan lemah, korupsi dan anti-Pashtun dan empat tahun perang saudara (1992-1996) menyebabkan Taliban meraih sokongan popular daripada penduduk Afghanistan untuk membawa kestabilan di dalam kerajaan. Dengan bantuan daripada pembelotan, Taliban berjaya menguasai Bandar Kandahar yang terletak di selatan Afghanistan pada bulan November 1994. Mullah Omar dilaporkan memasuki Bandar Kandahar dengan memakai jubah yang dikatakan jubah kepunyaan Nabi Muhammad SAW dan dipakai di hadapan ratusan pengikut yang menyokongnya. Pada bulan September 1995, pejuang Taliban bersiap sedia dan berada berhampiran Bandar Kabul. Pada bulan September 1995, Taliban seterusnya berjaya menawan Wilayah Herat yang berhampiran dengan Iran dan memenjarakan Gabenor Tajik, Ismail Khan (sekutu Rabbani dan Masoud) yang kemudiannya berjaya melarikan diri ke Iran (Nafisah, 2019).

Pada September 1996, kemenangan Taliban berhampiran Kabul membawa kepada pengunduran Rabbani dan Masoud ke Lembah Panjshir (utara Kabul) dan Taliban berjaya menguasai Kabul pada 27 September 1996. Seterusnya, Taliban berjaya menguasai Bandar Kabul. Namun begitu, Najibullah masih berada Ibu Pejabat PBB di Kabul selepas beliau gagal melarikan diri ke India dan kumpulan Taliban berjaya menangkap Najibullah dan para pembantunya di Ibu Pejabat PBB tersebut.

CAMPUR TANGAN AMERIKA SYARIKAT KE ATAS POLITIK AFGHANISTAN

Selepas serangan September 11 di World Trade Centre, Amerika Syarikat, pentadbiran Bush telah memutuskan untuk menggulingkan Kerajaan Taliban secara ketenteraan apabila mereka mula menolak permintaan Amerika Syarikat untuk menyerahkan Bin Laden. Presiden Bush juga menyatakan bahawa Taliban sedang menyembunyikan dan melindungi kumpulan pengganas. Oleh itu, Bush menegaskan bahawa mereka memerlukan bantuan ketenteraan di Kabul untuk membolehkan tentera Amerika Syarikat mencari ahli kumpulan al-Qaeda di sana.

Pada 7 Oktober 2001, pertempuran besar berlaku di Afghanistan yang dinamakan sebagai Operation Enduring Freedom, OEF. Tujuan operasi ini adalah untuk membantu Pasukan Perikatan Utara (Northern Alliance) dan Pasukan Anti-Pashtun mara dengan mengarahkan serangan udara oleh Amerika Syarikat ke atas kedudukan kumpulan Taliban. Pada Oktober 2001, kira-kira 1,300 tentera telah dikerahkan untuk menekan kumpulan Taliban di Kandahar setelah berlaku

beberapa peristiwa peperangan. Setelah itu, kedudukan kumpulan Taliban dapat dikenal pasti selepas mereka kehilangan Bandar Mazar-e-Sharif pada 9 November 2001 kepada pasukan yang diketuai oleh Dostam.

Hamid Karzai bersama-sama dengan pihak Mujahideen yang setia terhadap Perikatan Utara Afghan berkerjasama dengan Amerika Syarikat untuk menggulingkan Kerajaan Taliban di Afghanistan. Rejim Taliban jatuh sepenuhnya pada 9 Disember 2001 apabila Mullah Omar dan pasukan Taliban melarikan diri dari Kandahar (Katzman & Thomas, 2017). Pada bulan Disember 2001, pemimpin-pemimpin buangan Afghan berkumpul di Bonn, Jerman untuk membincangkan kepimpinan yang baru. Di bawah Perjanjian Bonn, mereka bersetuju untuk melantik Hamid Karzai sebagai Pengerusi Majlis Pentadbiran Sementara Afghan.

PENGUASAAN TALIBAN 2.0 KE ATAS AFGHANISTAN

Pada 15 Ogos 2021, dunia dikejutkan dengan kebangkitan dan penguasaan kembali Taliban ke atas keseluruhan Afghanistan. Gerakan Taliban yang kali terakhir menguasai Kabul adalah sekitar tahun 2001 sebelum pencerobohan Amerika Syarikat berlaku hampir 20 tahun.

Kebangkitan Taliban di Afghanistan bermula pada awal bulan Mei 2021, apabila kumpulan Taliban memulakan langkah kemajuan yang besar dengan menawan kawasan luar Bandar Afghanistan, menguatkan penguasaan mereka ke atas beberapa tempat yang sudah mempunyai kewujudan Taliban yang penting. Pada bulan Mei dan Jun 2021, Taliban berjaya menawan lebih daripada 100 daerah daripada 400 daerah yang ada di Afghanistan.

Bermula daripada bulan Julai, Taliban mula menguasai sempadan yang merentasi Negara Tajikistan, Tran dan Pakistan yang merampas dan menafikan hasil kastam kerajaan yang penting. Pada Ogos 2021, Taliban berjaya menguasai ibu kota wilayah mereka yang pertama dan seterusnya meluaskan penguasaan mereka ke atas separuh ibu kota wilayah yang ada di Afghanistan seminggu selepas itu.

Menjelang 13 Ogos 2021, pihak Amerika Syarikat risau dengan keadaan Taliban yang boleh memasuki Wilayah Kabul dalam masa beberapa hari sahaja. Dengan kejatuhan Jalalabad di timur dan Mazar-e-Sharif di utara, Taliban telah menguasai bandar-bandar utama yang terakhir dan menyingsirkan pos terakhir penganjur penentangan Taliban oleh kerajaan Afghanistan.

Pada pagi 15 Ogos 2021, Kumpulan Taliban mula memasuki Kabul dan menyempurnakan penaklukan mereka ke atas Afghanistan sepenuhnya. Presiden Afghanistan pada ketika itu, Ashraf Ghani bertindak meninggalkan Afghanistan susulan mendengar berita kemasukan Taliban ke wilayah Kabul.

Menerusi satu kenyataan di laman *Facebook*nya, Ashraf membuat satu cicipan:

“Taliban sudah menang melalui ‘pedang serta senjata api’ dan kini bertanggungjawab terhadap kehormatan, harta benda dan hak asasi penduduk Afghanistan. Mereka kini berdepan ujian sejarah baru sama ada mahu menjaga nama dan kedaulatan Afghanistan atau mengutamakan kepentingan peribadi serta rangkaian mereka” katanya dalam kenyataan pertama di *Facebook* selepas melarikan diri (Berita Harian, 2021).

Tentera Amerika Syarikat berundur sepenuhnya meninggalkan negara Afghanistan dan ini telah menamatkan penguasaan Amerika Syarikat di Afghanistan selama tempoh 20 tahun. Pengunduran tentera Amerika Syarikat itu di raikan oleh kumpulan Taliban dengan bunyi tembakan dan mereka mengatakan bahawa ini merupakan sebuah kejayaan yang besar buat mereka. Pengunduran itu berlaku selepas berakhirnya operasi pemindahan rakyat asing dan penduduk daripada Afghanistan sebelum 31 Ogos 2021, iaitu tarikh akhir yang telah ditetapkan Joe Biden, Presiden Amerika Syarikat.

Sebelum ini, di bawah pentadbiran Trump, AS membuat perjanjian dengan Taliban di Doha pada tahun 2020 yang menyaksikan AS menarik semua tenteranya pada Mei 2021 sebagai pertukaran untuk pelbagai jaminan keselamatan dari militan (*Berita Harian*, 2021). Walau bagaimanapun, perjanjian yang dilaksanakan itu tidaklah sebenar-benar menghentikan serangan pihak Taliban untuk melakukan serangan ke atas tentera Amerika dan pemerintahan Ashraf Ghani dimana serangan bom turut dilancarkan.

Namun sebaliknya berlaku apabila Joe Biden berkuasa pada awal tahun 2021 yang mana beliau telah menolak tarikh akhir penarikan tentera dan tidak menetapkan syarat untuk itu. Hal ini secara tidak langsung membuka peluang kepada kemaraan Taliban untuk kembali menguasai Afghanistan.

Penguasaan Taliban 2.0 ini juga secara tidak langsung menimbulkan perasaan panik dalam kalangan rakyat tempatan dan masyarakat antarabangsa. Perkara ini timbul sebagai iguan mimpi negeri mereka terhadap pentadbiran Taliban yang melaksanakan sistem undang-undang Islam semasa memerintah 1996 hingga 2001. Penarikan pasukan Amerika itu juga turut diikuti NATO dan sekutu AS lainnya di Afghanistan, termasuklah Australia. Sedangkan Jerman sudah menarik tenteranya jauh sebelumnya. Penarikan seluruh pasukan Amerika ini menandakan berakhirnya kehadiran pasukan negara itu di bumi Afghanistan. Amerika keluar setelah hampir 20 tahun beroperasi menghancurkan gerakan Taliban pasca 9/11, kerana disyaki telah bersubahat dalam serangan al-Qaeda itu. Taliban saat itu dianggap bertanggungjawab kerana melindungi Osama bin Laden dan pengikutnya dalam aktiviti terorisme ke atas Amerika. Osama dan Taliban memiliki kepentingan yang sama untuk menghancurkan Amerika yang dianggap sebagai sumber ketidakstabilan dan kehancuran dunia Islam di Timur Tengah (Nainggolan, 2021).

Kehadiran tentera Amerika di Afghanistan selepas peristiwa 9/11 telah menciptakan kebergantungan yang tinggi buat pemerintah baru dalam segala hal. Kesiapsiagaan tentera Afghanistan untuk menjaga keamanan negara mereka dari kelompok Taliban yang telah disingkirkan tetap lemah dimana mereka tidak mampu untuk menghapuskannya secara menyeluruh. Menyedari bahawa penghapusan Taliban di Afghanistan secara menyeluruh adalah mustahil dan mengundang kerugian yang besar terpaksa ditanggung oleh Amerika Syarikat. Presiden baru Joe Biden pula telah bertindak untuk tidak melanjutkan keputusan Trump, dengan segera menarik pasukannya, tanpa pemberitahuan ke pemerintah Ashraf Ghani.

Rundingan Trump dengan Taliban di Doha sejak awal lagi digagas tanpa persetujuan dan tidak dihadiri Pemerintahan Ghani. Keputusan Trump dilihat berbeza untuk mewujudkan perdamaian apabila ia bersetuju untuk memenuhi syarat yang diajukan oleh Taliban untuk meninggalkan negeri itu. Situasi ini dilihat berbeza kerana bukanlah suatu tradisi bagi Amerika untuk tunduk dan ikut pada permintaan musuhnya. Tindakan ini bagi mengurangkan pembiayaan operasi ketenteraan Amerika lebih lama di Afghanistan. Jumlah yang dicatatkan sepanjang

pencerobohan AS lebih dari US\$88 juta yang mana ia dibelanjakan untuk mengatur semula proses keamanan Afghanistan. Presiden Ashraf Ghani telah ditinggalkan begitu sahaja dengan selesainya penarikan tentera Amerika pada akhir Jun 2021.

FAKTOR KEJAYAAN PENGUASAAN TALIBAN 2.0

Kemunculan kembali Taliban 2.0 yang berjaya menguasai Afghanistan kali ini dilihat sedikit berbeza. Mereka kini dilihat telah tampil dengan imej baharu yang lebih sederhana, akomodatif dan realistik. Taliban 2.0 ini dilihat jauh berbeza dengan imej kejam, perjuangan jihad yang kental, dan ultra-radikal sebelum ini. Apabila mereka menguasai Kabul, Taliban melalui jurucakapnya, Zabihullah Mujahid menawarkan dasar-dasar lebih terbuka melalui sistem tadbir urus lebih telus dan menghormati hak wanita. Majlis Syura yang dipengerusikan Hibatullah Akhundzada dilaporkan membenarkan wanita untuk terus mendapat akses kepada pendidikan dan sektor sosial lainnya (*Utusan Malaysia*, 2021).

Beberapa faktor telah dikenal pasti yang mana telah membawa kepada kejayaan penguasaan kembali Taliban ke atas Afghanistan buat kali kedua.

Perjanjian Diplomasi

Melalui Perjanjian Keamanan Afghan, yang ditandatangani pada 29 Februari 2020 di Doha, Qatar setidaknya menjadi titik permulaan bagi perjuangan gerakan Taliban untuk bergiat lebih aktif. Perjanjian ini telah ditandatangani antara pentadbiran Trump dan wakil Taliban. Dalam perjanjian ini telah menetapkan syarat di mana Amerika akan meninggalkan Afghanistan.

Perjanjian secara tersirat ini sebenarnya sebagai isyarat awal dalam mengiktiraf kewujudan Taliban. Perjanjian ini menandakan berakhirnya Rejim Ashraf Ghani Afghanistan yang ketika itu memegang tumpuk pemerintahan. Malah, melalui perjanjian ini juga menyukarkan pihak kerajaan sedia ada untuk mengekalkan perpaduan dalam menentang kempen pemberontakan yang dilakukan oleh Taliban.

Seperti yang dinyatakan dalam perjanjian itu, sebagai pertukaran untuk pemindahan tentera dengan selamat, tentera Pasukan Bantuan Keamanan Antarabangsa (ISAF), telah bertindak membebaskan hampir 5,000 tahanan Taliban. Kebanyakan tahanan yang dibebaskan ini merupakan bekas komander pertempuran Taliban. Sebagai contoh, banduan yang dibebaskan termasuk Maelavi Talib, individu yang pernah mengetuai serangan maut itu di Lashkargah (Cullison & Shah, 2021). Pembebasan tawanan Taliban telah menguatkan bukan sahaja bilangan mereka tetapi juga keupayaan dan semangat mereka. Selain itu, perjanjian dan rundingan diplomatik dengan Amerika juga membenarkan Taliban untuk mengambil kedudukan di daerah-daerah utama di seluruh negara serta menjadi titik tolak untuk kemaraan mereka ke Kabul dan bandar-bandar utama yang lain (Barthwal, 2021).

Penguasaan Media Sosial

Melalui pengalaman dan kekalahan lampau yang ditempuhi oleh Taliban setidaknya memberikan pengajaran buat mereka apabila dilihat cuba mengubah persepsi dunia terhadap mereka. Taliban amat sinonim dengan keganasan, pembunuhan dan kekejaman. Antara usaha yang digerakkan oleh mereka ialah melalui media sosial, menghadiri sidang meja bulat, forum dan mesyuarat bersama pemimpin dan negara-negara utama dunia. Mereka juga mula menampilkan imej sederhana dalam setiap tindak tanduk, ucapan dan kenyataan kepada umum.

Beberapa pihak turut mengakui usaha ini seperti *Washington Post*, *The New York Times* dan beberapa akhbar utama dunia. Akhbar-akhbar ini telah mengulas mengenai keupayaan Taliban yang menguasai *public relation* dengan menggunakan *Twitter*, *Instagram*, *Telegram*, *Facebook* dan lain-lain lagi dengan cekap walaupun *Facebook* masih mengenakan sekatan ke atas setiap kandungan berkaitan Taliban.

Laman *Twitter* telah digunakan dengan baik oleh Taliban dalam menyampaikan agenda politiknya kepada rakyat Afghanistan. Penguasaan media sosial yang baik ini telah memudahkan penguasaan Taliban hatta ke atas Kabul sendiri apabila ramai yang menyambut kedatangan mereka berbanding menentang. Masyarakat Afghanistan melihat mesej-mesej berbentuk kesederhanaan oleh pihak Taliban melalui media sosial.

Imej yang ditonjolkan Taliban ketika itu juga dilihat amat sederhana oleh banyak pihak di dunia terutamanya ketika sidang media pertamanya beberapa hari lalu. Pengampunan kepada anggota pentadbiran Kerajaan Afghanistan, hak kebebasan wanita akan dipelihara dan dibenarkan bekerja, membantu rakyat dan pekerja kedutaan asing keluar dari Kabul, pelajar-pelajar perempuan dilihat sudah memulakan sesi persekolahan kembali dan Taliban turut menjemput negara-negara di dunia membantu untuk membangunkan Afghanistan semula telah memberikan imej positif kepada Taliban (*Harakah Daily*, 2021).

Ketidaksediaan Angkatan Tentera dan Pertahanan Afghanistan (ANDSF) dan Rejim Afghanistan

Bahagian penting yang menjadi faktor kekalahan ANDSF ialah kewujudan ‘pasukan hantu’ (Schroden, 2021). Istilah ‘pasukan hantu’ merujuk kepada sebuah pasukan yang hanya wujud di atas kertas, bukan di alam realiti. Komander batalion pasukan ini telah diberikan wang serta ditugaskan untuk merekrut, melatih dan membayar askar serta membeli peralatan ketenteraan. Walau bagaimanapun, mereka tidak menjalankan tanggungjawab yang sepatutnya. Sikap pecah amanah seperti rasuah telah berleluasa di semua peringkat Kerajaan Afghanistan. Peralatan berteknologi tinggi dari Amerika yang diperuntukkan kepada ANDSF telah dijual ke pasaran gelap oleh pihak yang tidak bertanggungjawab ini. Gerakan Taliban telah mengambil peluang membeli senjata, peralatan dan peluru berteknologi tinggi ini.

Tidak hanya itu, berita rasuah yang diamalkan oleh ahli politik dan komander tentera turut diketahui secara meluas. Ketidakcekapan dalam pengurusan dan pentadbiran telah menyebabkan berlakunya pengurangan gaji dan isu bekalan makanan juga tidak mencukupi. Kesan lain yang turut diterima ialah peluru yang mereka perlukan juga tidak diterima untuk memerangi Taliban. Dalam kalangan

askar pula, ada diantara mereka merasakan bahawa tidak mendapat perlindungan dan keperluan yang sewajarnya oleh kerajaan di Kabul. Walaupun menyedari kadar pembelotan dan penyalahgunaan dalam urus tadbir yang berleluasa ini, ISAF, AS dan Kerajaan Afghanistan tidak pernah menangani masalah ini dengan baik. Hal ini turut memungkinkan ketidaksediaan ANDSF dalam mengekang pergerakan Taliban.

Hubungan Sosial

Taliban telah menyesuaikan strateginya mengikut keadaan tempatan dan mengeksplotasi kewujudan etnik-etnik yang pelbagai bagi merealisasikan agenda mereka bagi mendapatkan sokongan. Dinamika hubungan sosial yang berbeza-beza terjadi di kawasan luar bandar dan Bandar Afghanistan. Kawasan luar bandar sebagai contoh telah diduduki oleh suku Pashtun. Suku ini telah menjadi pendukung kepada Taliban. Manakala di bandar dan utara Afghanistan, sokongan kepada Taliban adalah yang paling rendah.

Taliban telah mengeksplotasi tiga masalah masyarakat di Afghanistan,

1. Pertama, orang Pashtun. Mereka telah membentuk 42% daripada populasi. Mereka sentiasa berasa terasing daripada kerajaan pusat, mereka percaya bahawa pemimpin bukan dari suku Pashtun akan berlaku tidak adil dan akan menentang bagi mempertahankan kepentingan mereka.
2. Kedua, rasa tidak puas hati orang ramai terhadap ISAF dan ANDSF. Terdahulu, ISAF dan Amerika yang dianggap sebagai *Mehman*. Dalam satu dekad, istilah itu ditukar kepada *Dushman*, dan mereka dilihat sebagai penjajah.
3. Ketiga, perasaan kecewa orang ramai dengan masalah yang ditimbulkan pihak pemerintah di atas ketirisan institusi rasuah kerajaan di peringkat tempatan.

Sejak 2006, Taliban secara sistematik telah mula memusnahkan pentadbiran tempatan di peringkat daerah dan menghapuskan hubungan orang ramai dengan pentadbiran. Dalam pengasingan sedemikian, Taliban telah mendesak rakyat menerima sistem keadilan yang diperkenalkan mereka.

ISU DAN PEMBAHARUAN DALAM PEMERINTAHAN TALIBAN 2.0

Selepas pengunduran pihak tentera Amerika Syarikat dari bumi Afghanistan, Taliban dengan mudahnya menguasai Kabul iaitu pusat pentadbiran negara Afghanistan. Lumrah sebagai pemerintah baharu sesebuah kerajaan, Taliban telah mewujudkan polisi dan dasar pentadbirannya yang tersendiri. Semestinya Taliban sebagai kumpulan pejuang Islam, kesemua polisi yang dikuatkuasakan tersebut berlandaskan kepada prinsip undang-undang Islam. Hal ini secara langsung mencetuskan bantahan dan kecaman dari media dan tabloid Barat yang sentiasa memainkan persepsi negatif mengenai undang-undang Islam dan Taliban yang dianggap pengganas dan pendokong terorisme oleh mereka.

Namun, perlu diambil perhatian bahawa pemerintahan Taliban 2.0 ini tidaklah sama seperti pemerintahan sulung mereka pada tahun 1996 hingga 2001. Jika diimbau kembali sejarah pemerintahan Taliban yang dahulu, mereka dilihat sebagai kerajaan yang konservatif, jumud serta terlampau tegas dalam melaksanakan hukum Islam. Tetapi, pemerintahan Taliban 2.0 yang bermula Ogos tahun lalu sudah berwajah baharu apabila pelbagai pembaharuan ditonjolkan dan dilihat lebih fleksibel dalam meraikan hak dan kepelbagaian tanpa mengabaikan prinsip Islam.

Antara isu-isu yang timbul dari pemerintahan Taliban 2.0 ini ialah,

1. Arahan pemakaian burqa terhadap golongan wanita di khalayak ramai

Pada 7 Mei 2022, pihak Taliban telah mengenakan peraturan yang paling ketat kepada golongan wanita sejak mereka berkuasa iaitu pemakaian burqa semasa berada di khalayak ramai. Taliban juga mengeluarkan arahan supaya golongan wanita keluar melewati taman-taman awam pada hari yang berasingan dengan golongan lelaki. Dari sudut lainnya, pemakaian burqa sebenarnya sudah lama dipraktikkan oleh golongan wanita di kawasan luar bandar.

Burqa adalah satu pakaian yang menutup keseluruhan tubuh wanita dan hanya lapisan kain yang nipis di bahagian mata dan wajah. Arahan pemakaian burqa oleh Taliban ini telah dikecam hebat oleh masyarakat antarabangsa khususnya golongan feminis yang berpandangan ia melanggar hak asasi wanita dalam berpakaian. Namun, daripada perspektif Islam, pemakaian burqa sebenarnya adalah medium untuk menjaga dan memelihara golongan wanita dari pendedahan aurat serta tontonan mata lelaki yang bukan mahram.

Shaykh Khalid al-Hanafi, pegawai kanan Taliban berkata, “Dunia tidak boleh menentukan pemakaian hijab untuk saudari Muslim kita melainkan syariat Islam” (*Harian Metro*, 2022).

2. Arahan pemakaian niqab kepada golongan mahasiswi di universiti swasta dan pengasingan kelas antara lelaki dan perempuan

Isu ini juga hampir sama situasinya dengan isu pertama. Namun, pemakaian niqab hanya menutup sebahagian wajah sahaja berbanding burqa (*Harian Metro*, 2021).

3. Arahan pengasingan antara lelaki dan perempuan di restoran dan premis makanan

Pada 14 Mei 2022, tular satu berita mengenai Taliban mengeluarkan kenyataan arahan pengasingan antara lelaki dan perempuan dari duduk semeja di restoran dan premis makanan selain menetapkan hari giliran buat kedua-dua jantina itu untuk mengunjungi restoran (*Kosmo*, 2022).

Namun, berita ini dinafikan oleh pihak Taliban iaitu Kementerian Penggalakan Kebajikan dan Pencegahan Maksiat melalui ciapan *Twitter*. Sebahagian portal berita juga melaporkan Taliban telah menarik semula larangan tersebut (*Al Jazeera*, 2022).

4. Afghanistan berdepan defisit bajet kewangan

Baru-baru ini, Kerajaan Taliban telah mengumumkan bahawa pentadbiran mereka mengalami defisit dalam bajet kewangan negara berjumlah \$501 juta. Defisit adalah situasi di mana perbelanjaan melebihi pendapatan dan ini menunjukkan indikasi kekurangan perolehan dana dan sumber kerajaan (*Astro Awani*, 2021). Situasi ini sudah dijangka oleh penganalisis geopolitik kerana Kerajaan Taliban yang menguasai Afghanistan sekarang masih tidak mendapat pengiktirafan majoriti negara dunia.

Sebenarnya, Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu (PBB) turut memiliki peruntukan bantuan yang besar untuk disalurkan kepada Afghanistan yang sebahagian besarnya dalam aspek pendidikan dan taraf hidup namun ia ditangguhkan disebabkan pihak PBB tidak mahu Taliban sebagai kerajaan mempunyai akses langsung kepada dana khas tersebut. Dalam isu ini, kita berupaya melihat bahawa masyarakat antarabangsa masih skeptikal dengan keupayaan pentadbiran Taliban dalam menguruskan negara. Oleh itu, Taliban perlu mengambil tindakan yang meyakinkan global bahawa Taliban sudah berevolusi dan bukanlah seperti dahulu.

PEMBAHARUAN DI DALAM PEMERINTAHAN TALIBAN 2.0

1. Pihak penentang Taliban diampuni dan tidak akan diambil tindakan

Satu langkah yang harmoni diambil oleh pihak Taliban apabila mereka tidak menyimpan sebarang dendam dan sedia memaafkan dan mengampuni sesiapa yang menentang Taliban sebelum ini (*Harian Metro*, 2021). Perkara ini ditegaskan oleh jurucakap Taliban ketika sidang media pertama mereka selepas menawan Kabul di istana presiden.

Tindakan ini wajar diberikan pujian kerana ia menghilangkan kegerunan sebahagian besar rakyat Afghanistan yang menyangka Taliban akan mengambil tindakan terhadap sesiapa yang tidak bersetuju dengan mereka.

2. Pemerkasaan hak kaum wanita dan kebebasan media

Kerajaan Taliban 2.0 kali ini komited menyatakan hasrat mereka untuk tidak menafikan agenda pemerkasaan hak kaum wanita. Antara langkah-langkah yang diambil oleh mereka ialah mewujudkan larangan memaksa kaum wanita untuk berkahwin (*Harian Metro*, 2021). Larangan ini disambut baik oleh komuniti wanita Afghanistan kerana sebelum ini mereka sering dipaksa untuk berkahwin dengan seseorang yang ditetapkan oleh ahli keluarga tanpa kerelaan diri. Hakikatnya, mereka juga mempunyai hak untuk memilih pasangan hidup yang diinginkan.

Selain itu, pada bulan Mac yang lalu, kebanyakan sekolah telah dibuka untuk pelajar-pelajar perempuan (*Harian Metro*, 2022). Ini juga hasil desakan oleh masyarakat antarabangsa supaya Taliban segera melunaskan hak pendidikan buat kaum wanita sejurus penguasaan mereka terhadap politik Afghanistan. Namun berikut pandemik COVID-19 yang melanda dunia, berlaku kelewatan dalam proses membuka sekolah untuk anak-anak perempuan Afghanistan.

Pengamal media juga diberikan hak yang sewajarnya. Mereka bebas untuk membuat liputan terhadap situasi semasa yang berlaku di Afghanistan tanpa sebarang diskriminasi. Sejurus penguasaan Taliban terhadap Kabul, pelbagai agensi berita antarabangsa seperti VICE News, CNA Insider dan lain-lain telah membuat liputan dan dokumentari mengenai penguasaan Taliban terhadap Afghanistan tanpa dihalang (Mutawally, 2022).

3. Jalinan hubungan kerjasama dengan China dari aspek ekonomi dan politik

Selepas Amerika Syarikat meninggalkan Afghanistan, Taliban beralih kepada China dalam mendapatkan sokongan dan bantuan termasuklah menjalinkan kerjasama. Umum mengetahui bahawa Taliban adalah kerajaan yang baru dibentuk atas ketidakstabilan politik Afghanistan. Justeru, kerajaan ini memerlukan sumber kewangan untuk menguruskan negara dan China menjadi rakan kontribusi baharu. Misalnya, China bersetuju untuk meluluskan penglibatan Afghanistan di dalam laluan projek *Belt and Road* yang dimeterai bersama Pakistan dan lebih 70 buah negara yang lain. Projek yang menghubungkan benua ini semestinya membawa limpahan ekonomi kepada Afghanistan dalam tempoh jangka panjang. China turut meluluskan beberapa pakej bantuan bernilai lebih \$1 juta dalam misi membantu Afghanistan mencapai kestabilan ekonom dan keperluan rakyat selepas berundurnya kuasa Barat iaitu Amerika Syarikat dari negara terbabit (*Foreign Policy*, 2022).

4. Pemeliharaan artifak sejarah

Satu langkah yang boleh dipuji apabila Taliban kini bersikap lebih sederhana serta prihatin dan mengambil berat terhadap kepentingan artifak-artifak sejarah melalui tindakan mereka yang membenarkan kembali Muzium Negara Afghanistan dibuka kepada umum pada November tahun lalu. Perkara ini bercanggahan dengan tindakan mereka semasa menguasai Afghanistan pada tahun 1996 hingga 2001 apabila banyak artifak dan bahan sejarah dimusnahkan atas alasan ianya tidak menepati ciri keislaman. Ini termasuklah patung Buddha yang berusia 1500 tahun, turut dihapuskan oleh Taliban pada masa tersebut.

Diharapkan dengan pendirian baharu Taliban yang sederhana ini dapat membuka mata masyarakat antarabangsa tentang kecaknaan mereka terhadap nilai sejarah yang menjadi teras unsur patriotisme dalam diri rakyat Afghanistan.

KESIMPULAN

Berdasarkan perbahasan di dalam artikel ini dapat disimpulkan bahawa gerakan Taliban bertujuan untuk membebaskan negara mereka daripada cengkaman penjajah dan campur tangan asing di dalam pentadbiran mereka. Munculnya gerakan Taliban ini merupakan respon daripada para pelajar madrasah terhadap penguasa Afghanistan pada masa itu. Mereka tidak berpuas hati akan sikap pemerintah yang kurang perhatian terhadap keadaan masyarakat Afghanistan. Keadaan ini menyebabkan para pelajar madrasah telah membangkitkan semangat jihad dalam diri mereka untuk menentang para penjajah dan pemimpin yang korupsi yang dipimpin oleh Mullah Muhammad Umar (Fahriani, 2020).

Mereka muncul dengan melawan sisa-sisa tinggalan pasukan Kesatuan Soviet yang masih menindas rakyat Afghanistan dan kemudiannya Taliban muncul dengan menggulingkan kerajaan di bawah pimpinan Burhanuddin Rabbani. Walaupun Taliban berjaya menguasai Afghanistan dari tahun 1996 hingga 2001, kesan yang mereka sebabkan pada rakyat Afghanistan amat besar sekali. Taliban berhasil membawa keamanan dan kedamaian pada masa pemerintahannya. Dasar polisi pemerintahan Taliban juga mengamalkan undang-undang syariah di dalam kalangan masyarakat Afghanistan dan kaum wanita ditindas dan ditekan dengan hebat sekali. Mereka tidak dibenarkan keluar rumah sesuka hati, tidak dibenarkan keluar menuntut ilmu dan sebagainya. Peraturan-peraturan sebegini menyebabkan Kerajaan Taliban dikecam dan dikritik oleh PBB sebagai melanggar hak asasi manusia.

Walaupun, Taliban berjaya menguasai Afghanistan pada Ogos 2021, namun mereka tidak lagi mengenakan syarat yang terlalu ketat terhadap kaum wanita. Terdapat juga sedikit kontroversi dalam hal ini akhir-akhir ini yang cuba digembar gemburkan oleh media. Pun begitu, mereka masih diberi kebebasan dengan seadanya selagi perbuatan mereka tidak bertentangan dengan syariat. Justeru, penguasaan Taliban 2.0 terhadap Afghanistan sedikit sebanyak membawa harapan kepada penduduknya apabila pemerintah mereka terdiri daripada rakyat dan kaum mereka sendiri tanpa campur tangan kuasa asing. Taliban juga pada masa kini tidak mengenakan syarat yang terlalu ketat di dalam undang-undang syariah mereka dan kaum wanita juga bebas bergerak ke mana sahaja. Penguasaan Taliban 2.0 telah menjadikan mereka dapat menguasai negara mereka sendiri dengan berlandaskan hukum-hukum Islam.

RUJUKAN

- Ahmadzai, A. (2022). *Why China is Slow-rolling Taliban Cooperation*. Foreign Policy. Diakses 18 Mei 2022 daripada <https://foreignpolicy.com/2022/01/27/china-taliban-relations-cooperation-afghanistan-withdrawal/>
- Al Jazeera. (2022). *Retraction*. Al-Jazeera. Diakses 18 Mei 2022 daripada <https://www.aljazeera.com/news/2022/5/12/taliban-tightens-gender-segregation-rules-in-western-herat>
- Astro Awani. (2022). *Afghanistan Berdepan Defisit Bajet AS\$501 juta*. Astro Awani. Diakses 2 Februari 2018 daripada <https://www.astroawani.com/berita-dunia/afghanistan-berdepan-defisit-bajet-501-juta-361414>
- Barthwal, N. (2021). *Taliban 2.0: Analysing the Elements of its Victory in Afghanistan*. Diakses 17 Mei 2022 daripada <https://www.claws.in/taliban-2-0-analysing-the-elements-of-its-victory-in-afghanistan/>
- Berita Harian Online. (2021). *Taliban Ambil Alih Afghanistan, Trump Minta Biden Letak Jawatan*. Berita Harian Online. Diakses 17 Mei 2022, daripada <https://www.bharian.com.my/dunia/amerika/2021/08/852005/taliban-ambil-alih-afghanistan-trump-minta-biden-letak-jawatan>
- Berita Harian Online. (2021). *Taliban Dakwa Sudah Kuasai Afghanistan*. Berita Harian Online. Diakses 17 Mei 2022 daripada

- <https://www.bharian.com.my/dunia/asia/2021/08/851716/taliban-dakwa-sudah-kuasai-afghanistan>
- Cullison, A & Shah, S. (2021). *Taliban Commander Who Led Attack on Afghan City*. The Wall Street Journal. Diakses 15 Mei 2022 daripada <https://www.wsj.com/articles/talibanclicker-who-led-attack-on-afghan-city-was-released-from-prison-last-year-officials-say11628010527>
- Dewi, D.S. & Hikam, R.M. (2022). Perjalanan Politik Burhanuddin Rabbani. *CERMIN: Jurnal Penelitian*. 6(2), 464-480.
- Fadzli, M.H. (2021). Pemerintahan Taliban 2.0 dan Isu Pendidikan Wanita di Afghanistan. Latihan Ilmiah Sarjanamuda Tidak Diterbitkan. Jabatan Sejarah dan Tamadun Islam, Akademi Pengajian Islam, Universiti Malaya.
- Fahriani. (2020). Gerakan Taliban di Afghanistan tahun 1994-2014M. Skripsi Sarjanamuda Tidak Diterbitkan, Fakultas Adab dan Ilmu Budaya, UIN Sunan Kalijaga.
- Harian Metro. (2021). Taliban Larang Paksa Wanita Berkahwin. *Harian Metro*. Diakses 17 Mei 2022 daripada <https://www.hmetro.com.my/global/asia/2021/12/784710/taliban-larang-paksa-wanita-berkahwin>
- Harian Metro. (2021). *Taliban Wajibkan Pelajar Perempuan di Universiti Pakai Niqab*. Harian Metro. Diakses 17 Mei 2022 daripada <https://www.hmetro.com.my/global/asia/2021/09/751479/taliban-wajibkan-pelajar-perempuan-di-universiti-pakai-niqab>
- Harian Metro. (2022). *Gadis Afghanistan Kembali ke Sekolah*. Harian Metro. Diakses 17 Mei 2022 daripada <https://www.hmetro.com.my/global/asia/2022/03/824017/gadis-afghanistan-kembali-ke-sekolah>
- Harian Metro. (2022). *Taliban Arahkan Wanita Pakai Burqa*. Harian Metro. Diakses 17 Mei 2022 daripada <https://www.hmetro.com.my/global/asia/2022/05/839425/taliban-arahkan-wanita-pakai-burqa>
- Katzman, K. & Thomas, B. (2017). *Afghanistan: Post Taliban Governance, Security, and U.S. Policy*. Congressional Research Service. Diakses 1 Disember 2022, daripada <https://sgp.fas.org/crs/row/RL30588.pdf>
- Kosmo. (2022). *Taliban Larang Lelaki dan Wanita Keluar Janji Temu*. Kosmo Digital. Diakses 18 Mei 2022 daripada <https://www.kosmo.com.my/2022/05/14/taliban-larang-lelaki-dan-wanita-keluar-janji-temu/>
- Metro. (2021). *Semua yang Menentang Diampuni dari 'A hingga Z' – Taliban*. Metro. Diakses 17 Mei 2022 daripada <https://www.hmetro.com.my/global/asia/2021/08/743948/sempat-terhadap-menentang-diampuni-dari-hingga-z-taliban-metrov>
- Mutawally, A.F. (2022). Perkembangan Pendidikan di Afghanistan Pada Masa Pemerintahan Taliban (1996-2001). *Tsaqofah dan Tarikh: Jurnal Kebudayaan dan Sejarah Islam*. 7(2), 165-178.
- Nafisah, D. (2019). Afghanistan di Bawah Pemerintahan Taliban Tahun 1996-2001M. Disertasi Dr. Fal. Tidak Diterbitkan, UIN Sunan Ampel Surabaya.
- Nainggolan, P.P. (2021). Taliban Merebut Kembali Kekuasaan di Afghanistan. *Info Singkat: Kajian Singkat terhadap Isu Aktual dan Strategis*. XII(16), 7-12. Bahan diakses pada 1 Disember 2022 daripada

- https://berkas.dpr.go.id/puslit/files/info_singkat/Info%20Singkat-XIII-16-II-P3DI-Agustus-2021-160.pdf
- Nojumi, N. (2002). *The Rise of the Taliban in Afghanistan: Mass Mobilization, Civil War, and the Future of the Region*. New York: Palgrave Macmillan.
- Rashid, A. (2010). *Taliban*. India: Replika Press Pvt. Ltd.
- Sawe, B.S. (2019). *The Ethnic Groups of Afghanistan*. World Atlas. Diakses 17 Mei 2022 daripada <https://www.worldatlas.com/articles/ethnic-groups-of-afghanistan.html>.
- Schroden, J. (2021), Afghanistan Security Forces Versus the Taliban: A Net Assesment. *CTC Sentinel*. 14(1), 45-61. Diakses pada 18 Januari 2023 daripada <https://ctc.westpoint.edu/lessons-from-the-collapse-of-afghanistans-security-forces/>.
- Thomas, C. (2021). *Taliban Government in Afghanistan: Background and Issues for Congress*. Congressional Research Service. Bahan diakses pada 1 Disember 2022 daripada: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R46955>.